

מה שירצה. על כן אפשר בשירים אלה לרהט הכל : עשויים הם להתאים לכל מצב-רוח".

ברשימה זו, על המהדורה החדשה, איני רוצה לחזור על דברים שאמרתי בזמנו בשבת השירים במקום אחר אלא לחזור ולהדגיש כמה עיקרי דברים : זוהי שירה שבחלקה הטוב היא מופשטת, אך במובן החיובי של מושג זה ; היא מהוקצעת, נקיה וחסכנית ; היא ציורית, נתפסת במשמעותה האישית וה"מאומצת" אל עיני הקורא.

חמישה מוטיבים חוזרים בשירים ועושים אותם מיקשה אחת מבחינה תימטית : מוטיב היום והלילה—זמן שחור ולבן, עירום היום ועירפול הלילה ; מוטיב האור—הפופה מרוי-הו על העולם והאוצר בתוכו בהירות וצלי-לות אך גם "כחלחלות" מיסטית ; מוטיב האבן—סמלית לאדם וליצירתו, לעתים מור-נחת בתחתית הבאר, לעתים געה בחלל ומחפשת את גאולתה באור ; מוטיב עונות השנה—הקיץ המקביל לאור ומשמעויותיו, החורף הדומה ללילה ובו מתפוררות האב-נים—זמן של מחשבה והתפנמות.

ברשימה זו כדאי אולי לחזור על דברים של משורר ומבקר (חיים נגיד) שהעיר ברשימה ב"ידיעות אחרונות" ב-1969 כי עוול נעשה לו לדוד רוקח, שזכה לתשומת-לב רבה בחוץ-לארץ ותורגם ללשונות הרבה, וביש-אל זוכה הוא להישכח, פחות או יותר, בין קובץ לקובץ. שירים שנתפרסמו לאחרונה במוספים ספרותיים מלמדים, כמדומה, שקו-בץ חדש נוצר והולך, ואני מקווה כי יזכה לקוראים ולעיון אמיתי ואובייקטיבי.

מכמרות בטרם-שחר

"כל כך הרבה שנים אני טובעת / ולא צללתי עוד ! / ואם פלוני ימצא לבו לשי-אול : / 'איך פעמים כל-כך רבות / הצלחת לשמור נפשך מן הנחשול?' — / הן לא

אסתר, יוסף : ככולן התפרצותה ודיפויה של הפראות, של ה"קוצרת הזרה" על-ידי "שומ-רי הלחם". בשיר "אסתר" מסתלף זכרה ה"אלילי" של המלכה הפראית בשיריהם של היהודים, עד שהוא קופא ככתובת אבן על "עמודי העזרה".

זרה היא בעולמה שלה, הלא-אותנטי. בשיר "געגועים הביתה" היא מכנה עצמה "מלכה חורגת", כמין איזבל טראגית הנדונה למות, רק כדי שלא לחזות בהסתלפות חלומה, בהתאכנות כל שהיה ראשוני, בשרי, פראי :

הירח הזקין

הלילה שוב לא יתעורר.

(ע' 61)

ותמונת החלום הכאוטי מתמוססת, מחווירה ונמחקת כאיקון עתיק. בכל כבר פרוש של-טונו של הזמן.

ב.צ.

ולא בא יום אחר

לפנינו מהדורה שניה, ערוכה-מחדש, של ספרו האחרון (התשיעי) של דוד רוקח, שיצא לפני כחמש שנים.

פרט להשמטת שיר קצר, ושינויים ספורים בתוך השירים עצמם, ההבדל העיקרי בין מהדורה ראשונה לשניה הוא בחלוקת השי-רים ובהכתרתם בשמות. שירים שהיו מיקשה אחת אך פוזרו על דפים עוקבים בודדים מופיעים בקובץ החדש בריכוז, והכותרת עושה למיקוד הנושא, להדגשת הענין.

אולי נעשה הדבר בתגובה על בקרות שהו-פיעו בזמנו על ההוצאה הראשונה, ביניהן רשימתו העוקצנית של ראובן בן-יוסף, שקרא לה "עשה זאת בעצמך" ("דבר", 15 באוגוסט 1969) :

"לולא דובר בשירה ובציור הייתי מגדיר את דוד רוקח כאמן המופשט, שהרי אין נושאים בשיריו, או ליתר דיוק, כמו שב-עטיפת הספר, יוכל הקורא לראות בהם

* דורה טייטלבוים : מכמרות בטרם-שחר (שירים ופואמות); עברית : אברהם שלונ-סקי ; ספרית פועלים/שירה, 1973 ; 145 עמ'.

* דוד רוקח : ולא בא יום אחר (שירים) ; הוצאת "דגה", מהדורה ראשונה 1969, מה-דורה שניה (ערוכה מחדש), 1973 ; 49 עמ'.